

Monumentnummer*: 515899

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 mei 2002
Kadaster deel/nr 82858/33

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Urk Urk Flevoland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Urk

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Urk B 6032

Omschrijving**

Inleiding

De Urkersluis is een SCHUTSLUIS tussen de monding van de Urker Vaart en de haven van Urk aan het IJsselmeer. Met de bouw van de sluis is, evenals met de werkzaamheden aan het nabijgelegen gemaal Vissering en een rijtje dienstwoningen, begonnen in 1938. De sluis, zowel als het bijbehorende sluiswachtershuisje, de schotbalkenloods en het gemaal (Visseringgemaal) zijn gebouwd in een aan het Functionalisme verwante stijl, naar ontwerp van de bouwkundige D. Roosenburg en ingenieurs van de Dienst der Zuiderzeewerken, in opdracht van Rijkswaterstaat. De sluis en de bijbehorende gebouwtjes waren voltooid in 1941. Na het droogvallen van de Noordoostpolder en het voltooiën van de Urkervaart in 1942 kon de sluis, evenals het nabij gelegen gemaal, in gebruik worden genomen. De schutsluis overbrugt een verschil in waterpeil tussen de polder en het IJsselmeer van 5.75 meter. De oorspronkelijke, van 1941 daterende sluisdeuren zijn in 1981 vervangen door de huidige. Het sluiswachtershuisje verloor in 1989 de oorspronkelijke functie en is in het zelfde jaar vervangen door een nieuw bedieningsgebouw bij de brug. De brug en dit bedieningsgebouw vallen buiten de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De sluis is een schutsluis met hydraulische, in 1981 vernieuwde sluisdeuren, die zijn geplaatst tussen betonnen landhoofden met kwartronde granieten hoeken. Waar de sluisdeuren aan de kademuren zijn bevestigd is eveneens graniet gebruikt voor de hoekstenen. Bij de sluisdeuren aan de kant van de Urker Vaart is tevens baksteen verwerkt in een terugliggende staande geleiding. De rechte sluisloek heeft betonnen kademuren met een stalen bovenrand. De muren zijn zestienledig en versterkt met ijzeren "ribben". Boven de sluisdeuren aan de havenzijde staat een constructie, die bestaat uit vier hoge poorten van ronde stalen buizen, waaraan een rail is bevestigd. Deze draagt een stalen noodsluif, die vóór de sluisdeuren kan worden neergelaten en dient ter bescherming ervan bij calamiteiten. Het eveneens aan havenzijde staande ijzeren bedieningsmechanisme kan worden gebruikt voor handbediening van de sluis. Het geleidingswerk voor beide sluismonden is vernieuwd.

Waardering

De sluis is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische en de architectuurhistorische waarde.

- De sluis heeft cultuurhistorische waarde omdat met de bouw ervan het einde van Urk als eiland en het begin van de Noordoostpolder werd gemarkeerd. De sluis is tevens van belang voor de technische en typologische ontwikkeling van de sluisen in Nederland.
- De sluis heeft architectuurhistorische waarde vanwege de constructie en de zuiver functionele vormgeving.
- De sluis heeft ensemblewaarde vanwege de bijzondere visuele en functionele samenhang met de andere complexonderdelen.
- De sluis is bovendien van belang vanwege de herkenbaarheid en de grote mate van gaafheid.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Schutsluis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument